

Универзитет у Букурешту
Факултет за стране језике и књижевности
Департман за руску и словенску филологију
Савез Срба у Румунији

КЊИГА САЖЕТАКА

Међународна конференција
75 - ГОДИШЊИЦА СРПСКЕ ФИЛОЛОГИЈЕ
27-28. септембар 2024. године

Universitatea din București
Facultatea de Limbi și Literaturi Străine
Departamentul de Filologie Rusă și Slavă
Uniunea Sârbilor din România

REZUMATE

Conferința internațională
FILOLOGIA SÂRBĂ LA A 75-A ANIVERSARE
27 - 28 septembrie 2024

Универзитет у Букурешту
Факултет за стране језике и књижевности
Департман за руску и словенску филологију
Савез Срба у Румунији

Међународна конференција
75 - ГОДИШЊИЦА СРПСКЕ ФИЛОЛОГИЈЕ
27-28. септембар 2024. године

КЊИГА САЖЕТАКА
REZUMATE

Universitatea din București
Facultatea de Limbi și Literaturi Străine
Departamentul de Filologie Rusă și Slavă
Uniunea Sârbilor din România

Conferința internațională
FILOLOGIA SÂRBĂ LA A 75-A ANIVERSARE
27 - 28 septembrie 2024

Издавачка кућа Савеза Срба у Румунији, Темишвар 2024.
Uniunea Sârbilor din România, Timișoara, 2024

Mața Andreici, Janko Gubani

Universitatea de Vest din Timișoara, Liceul Teoretic „Jozef Gregor Tajovsky” din Nădlac

Aspectele sociolingvistice ale bilingvismului sârbo-român din regiunea Banatului românesc

În acest articol descriem starea limbii (din punct de vedere al practicii de comunicare) și a identității lingvistice a familiilor bilingve sârbo-române din regiunea Banatului românesc. Comportamentul lingvistic al membrilor familiilor bilingve este analizat din punctul de vedere al bilingvismului, pe care îl anticipăm într-o măsură sau intensitate diferită la membrii diferitelor generații. Ne concentrăm pe descrierea și analiza manifestării bilingvismului în comunicarea membrilor din microspațiul familiilor etnic mixte, căutăm sursa motivației acestor acte de comunicare, respectiv intenția lor, astfel încât să putem deduce în ce sfere de comunicare concurează limba minoritară (limba sârbă) cu limba majoritară (limba română), respectiv sfera de coexistență a acestor două coduri lingvistice. Obiectivul cercetării constă în identificarea stării actuale a identității lingvistice și a situației lingvistice în cadrul familiilor bilingve care locuiesc în localitățile omogene și în localitățile eterogene etnic și lingvistic din vestul și sud-vestul României, punându-se un accent sporit pe comportamentul lor lingvistic-comunicațional în sfera de comunicare familială și publică. Atingerea obiectivului principal presupunea identificarea și formularea următoarelor obiective parțiale: a) identificarea relației dintre limbă și identitate a membrilor familiilor bilingve: (a1) pentru a determina dacă în acest micromediu limbajul determină identitatea, sau invers; (a2) evaluarea impactului factorilor socio-culturali în procesul lingvistic-identitar; b) analiza procesului de dobândire a bilingvismului în mediul familial și identificarea rolului instituțiilor de învățământ în dezvoltarea competențelor lingvistice, în special a generației tinere; c) interpretarea competențelor prin intermediul autoevaluării lingvistice în limba maternă și în limba majoritară; d) identificarea și analiza a atitudinii respondenților față de limba sârbă literară, ca mijloc de comunicare, din Serbia și atitudinii față de limba sârbă vorbită pe teritoriul României; e) caracterizarea stării actuale a comportamentului lingvistic în utilizarea limbii sârbe în micromediul familial și cel public. Prin intermediul cercetării efectuate în teren, aplicând metoda chestionarului, am obținut date de natură cantitativă și calitativă, care au facilitat posibilitatea atingerii obiectivelor acestui studiu de caz: cercetarea situației lingvistice a minorității sârbe din regiunea de vest și nord-vest a României, precum și

problematica oscilațiilor lingvistice la nivelul bilingvismului individual pe linia cronologică. Asta înseamnă că există o diferență notabilă (și măsurabilă) în frecvența utilizării limbii materne (limbii sârbe) și a limbii majoritare (limbii române) între membrii diferitelor (trei) generații din familie. Ne concentrăm pe microspațiul de comunicare al familiilor bilingve sârbo-române, familia fiind cea mai firească comunitate în care se întâlnesc și se influențează reciproc, lingvistic și cultural, toate generațiile.

Cuvinte-cheie: minoritatea sârbă, limba, identitatea, bilingvism, comportament lingvistic

Olja Arsenijević, Sena Mihailović Milošević

Institut za srpsku kulturu, Priština – Leposavić

Дигитализација ћирилских рукописа у Републици Србији

Дигитализација културне баштине омогућава да она постане видљива најширој јавности. Пре више од 20 година, тачније 2002. године, у Србији је формиран Национални центар за дигитализацију. Од оснивања до данас Национални центар за дигитализацију спровео је неколико капиталних пројеката: Електронски каталог непокретних споменика културе у Србији, Дигиталну библиотеку Народне библиотеке Србије, Развој стандарда за дигитализацију, рачунарско архивирање и рестаурацију културно-историјских добара, Дигитализацију и презентацију средњевековних српских манастира (коју је подржао и УНЕСКО), Громанов албум фотографија 1868–1878, Старе карте, гравире и фотографије из збирке Музеја града Београда итд. Један од највећих пројеката дигитализације српске културне баштине на којем су радили стручњаци Аудиовизуелног центра САНУ била је дигитализација *Мирослављевог јеванђеља*. Наше истраживање односи се на питање у којој мери су дигитализовани средњевековни ћирилски рукописи до 2024. године и какви су планови за даље, те како ће се све то имплементирати у регистар дигитализоване културне баштине. Аутори ће истражити дигиталне репозиторијуме библиотека у Србији, како би се установило где је и у којој мери дигитализована грађа ћирилских рукописа, из ког периода и којих области. На крају ће бити дате препоруке за даљи рад, интерпретацију и популаризацију ових репозиторијума, као и смернице за доступност грађе страним истраживачима.

Кључне речи: дигитализација, дигитални репозиторијуми, ћирилски рукописи, *Мирослављево јеванђеље*, Национални центар за дигитализацију

Anca Maria Berbaru, Ruxandra Lambru

Universitatea din București

Categorii lexico-semantice în antroponimia sârbească și românească

Lucrarea propune o abordare contrastivă a formării antroponimelor sârbești și românești de la teme lexicale ce au la bază cuvinte comune ale vocabularului și clasificarea acestora în categorii lexico-semantice: antroponime create de la nume de meserii, de la nume de metale, nume de animale ș.a. Sunt analizate nume sârbești de tipul *Kaputić* (< tema antroponimică *kaput* < subst. *kaput* „palton”), *Zlatić* (tema antroponimică *zlat-* < subst. *zlato* „aur”) și corespondentele acestora în limba română, atunci când ele există. O atenție specială va fi acordată sufixelor antroponimice specifice numelor de familie: *-ević*, *-ović* în spațiul sârbesc, respectiv *-escu*, *-eanu* în cel românesc.

Cuvinte-cheie: antroponimie, categorie lexico-semantică, sufixe antroponimice, nume de familie românești, nume de familie sârbești, temă antroponimică

Aliona Bivolaru

Universitatea din București

Tema războiului în literaturile sârbă și ucraineană

Literatura modernă din Serbia și Ucraina abordează tema războiului, în încercarea de a reflecta conflictele actuale și tranzițiile prin care trec aceste societăți. Cu o profunzime emoțională și intelectuală, importanți scriitori contemporani reflectează asupra traumelor colective și personale, explorând impactul războiului asupra identității, memoriei și vieții cotidiene. Acest tip de literatură nu doar documentează istoria, ci contribuie și la înțelegerea complexităților umane și sociale ale conflictelor recente.

Cuvinte-cheie: literatura sârbă, literatura ucraineană, război, traumă, identitate culturală, memorie colectivă

Nedeljka Bjelanović

Institut za književnost i umetnost, Beograd

Језик Настасијевићеве прозе

Најизазовнији дио истраживања поетике Момчила Настасијевића за проучаваоца био је и остао везан за језичке структуре његовог текста, будући да је он и до дан данас остао пословичан примјер тешког, херметичног пјесника и приповједача. Иако се Настасијевићев приповиједни опус у нашој културној традицији и канону усталио као класичан, он је остао писац уског читалачког круга, управо због гласа (прилично оправданог) да је његов језик у себе затворен, малтене закључан, тешко читљив и још теже одгонетљив. У анализи поступака на основу којих се тај језик структурира бавићемо се окретањем ка старијим, архаичним облицима, надахнућем Настасијевићевим средњовијековним текстовима, говорним обртима из усмене културе и ономе што у књижевном језику није канонизовано, али и специфичним, модернијим синтаксичким питањима: парцелацијом реченице, елипсом, редукцијом реченичних елемената, изостављањем глагола и номинализацијом исказа, постпонирањем атрибута, као и резултатима које су такви поступци у читалачком пријему изазвали. Повремено ћемо самјеравати коначне верзије прозног текста са његовим ранијим варијантама.

Кључне речи: језик, поетизација, номинализација исказа, поетика, авангарда

Mirjana Voјanić Ćirković

Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu

Часопис „Световид” у културном контексту

У раду истражујемо утицај и допринос часописа „Световид” (пуног назива: СВЕТОВИДЪ : Централный листъ за просвету, новости, трговину и моду) за афирмацију српске културе у тадашњем Темишвару, а касније и Бечу, не заобилазећи значај часописа у контексту историје књижевности Срба у Румунији, као ни аспекте његове савремене рецепције у српској култури уопште. У првом делу рада разматрамо контекст комуникације овог часописа од уредничке интенције избора аутора и прилога, обликовања рубрика до рецепције часописа кроз пренумеранте и културне просторе српског нација у периоду од 1852. до 1870. године. Други сегмент рада посвећујемо културном и књижевном раду оснивача и уредника „Световида”, Александра Антића, чији је значај у српској култури посведочен чланством у „Друштву српске словесности”, а допринос заступљеношћу у *Лексикону писаца Југославије*, *Енциклопедији Југославије*, *Српском биографском речнику*, као и студијом С. Граховца објављеном 2002. у „Темишварском зборнику”. Рад закључујемо тематски уобличеном библиографијом књижевноуметничких и књижевнонаучних радова/чланака „Световида” из пера српских аутора, или усмерених ка националним књижевним и културним питањима Срба.

Кључне речи: „Световид”, поетика уводника, поетика библиографије, културни контекст, Александар Антић

Clara Căpățină

Universitatea din București

Diferențe în utilizarea prepozițiilor „s(a)” în croată și „cu” în română

În lucrare ne propunem o abordare contrastivă a celor două prepoziții, urmărind să prezentăm situațiile în care cele două prepoziții au utilizări asemănătoare (atunci când exprimă asocierea sau modul, de exemplu), dar mai ales să evidențiem diferențele de utilizare a acestora (folosirea prepoziției „s(a)” la cazul genitiv, utilizarea prepoziției „cu” în expresii și locuțiuni, sau în situații când substantivul exprimă instrumentul sau o cantitate determinată), precum și alte situații particulare.

Cuvinte-cheie: prepoziții, limba croată, limba română, cazuri gramaticale, trăsături semantice

Axinia Crasovschi

Universitatea din București

Caleidoscop literar sârbesc în variantă rusă

În comunicarea de față, autoarea își propune să prezinte receptarea literaturii sârbe în spațiul rusesc. Punctul de plecare în cercetarea de față îl constituie câteva serii de publicații în care se găsesc traduceri în limba rusă a unui număr însemnat de autori sârbi. Este vorba de următoarele serii: „Cuvântul sârbesc”, „Iugoslavia”, „100 de romane slave”, „Biblioteca literaturii iugoslave”, „Maeștri ai traducerii textului beletristic” ș.a. Prezentarea autorilor sârbi și a operelor acestora traduse în limba rusă este structurată atât pe principiul cronologic, cât și pe cel tematic și stilistic.

Cuvinte cheie: caleidoscop literar, receptarea literaturii sârbe în spațiul rusesc, publicații literare, traduceri literare

Florin Cristescu

drd., Universitatea din București

Legături istorice și culturale româno-sârbe: o analiză a perioadei 1804-1934

Relațiile bune dintre sârbi și români sunt binecunoscute în Banat, precum și în alte regiuni ale fostei monarhii austro-ungare. Intenționăm să explorăm în prezentarea noastră aspecte mai puțin titrate, axându-ne pe relațiile românilor din Vechiul Regat și personalități sârbe ce au avut legături strânse cu acest spațiu, în special cu zonele din proximitatea capitalei noastre. Pentru începutul secolului al XIX-lea, vom investiga revolta lui Đorđe Petrović Karadorđe și impactul ei în Țările Române, relațiile lui Miloš Obrenović cu Țara Românească și perioada exilului petrecut de acesta la Herăști în apropiere de București. Ulterior, vom analiza prezența unor personalități sârbe în România Modernă, precum cea a maiorului Miša Anastasijević, dar și legăturile dintre doamnele din înalta societate românească și membrii caselor regale sârbe. În final, vom examina relațiile dintre cele două țări la începutul secolului XX, axându-ne pe cele

dinastice și diplomatice, dar și pe activitatea unor figuri importante iugoslave din viața culturală și socială a Bucureștiului, precum scriitorul Ivo Andrić și sculptorul Ivan Meštrović.

Cuvinte-cheie: Đ. P. Karađorđe, M. Obrenović, M. Anastasijević, Herăști, Clejani, Ivo Andrić, Alexandru I

Lidija Čolević

Univerzitet u Bukureštu

Уз јубилеј: Србистика на Универзитету у Букурешту

Јубилеј, седамдесет и пет година постојања универзитетске србистике у Букурешту догађај је од првостепене важности не само за српску, већ и за румунску националну културу. Подстакнути питањем *ко предаје српскохрватски језик као страни* које је давне 1986. године поставио чувени лингвиста, Ранко Бугарски, у раду се разматра пресек некадашњег и актуелног стања српског лектората и улога лектора као носиоца практичне наставе на Катедри за руску и словенску филологију у оквиру Факултета за стране језике и књижевности Универзитета у Букурешту. Када је реч о институционализованој настави српског језика у Букурешту у контексту социолошких, психолошких, културних, економских, и у новије време политичких чинилаца, актуелни сложени услови представљају својеврстан изазов. Дигитална парадигма и друге трансформације на разним нивоима унели су многобројна прилагођавања у настави српског језика у Румунији. Неопходност отварања веб-портала који би садржао виртуелну библиотеку, наставне материјале и/или изабране српско-румунске преводе отворио би простор радикалних могућности. Слободан приступ студената и потенцијално заинтересованих (румунских) читалаца промишљеном публикованом садржају који би у дугорочној перспективи постао референтна база података за учење српског језика, књижевности и цивилизације, послужио би промоцији малог језика који гради сопствени идентитет и трасира аутентичан развојни пут у румунској култури.

Уколико питање опредељења за изучавање појединог језика, конкретно српског у румунској средини директно везујемо за економску исплативост, као савременици у дослуху смо са непобитном истином да је српски језик у последње две деценије постао

део мреже савремених пројеката и интернационалних компанија са седиштем у Букурешту у којима су ангажовани студенти са Одсека за српски језик. Елементарно познавање румунске културе и модерног романског језика какав је румунски, истинска је привилегија и представља немерљив допринос лектора као чувара и настављача 75. годишње традиције која се не сме маргинализовати у новој ери електронске цивилизације.

Кључне речи: лектор за српски језик, статус српског језика на Универзитету у Букурешту, економски простор, дигитална парадигма, румунско-српски односи

Mariana Dan, Marina Puia Bădescu

Univerzitet u Beogradu, Univerzitet u Novom Sadu

Pitanje mita u sekularizovanom svetu

Postoji predrasuda da se mit, kao vrsta „istinite priče”, odnosi isključivo na religiozna društva. Međutim, razotkrivajući prave paradigme u okviru čovekovog doživljavanja stvarnosti, naš rad nastoji da prikaže prisutnost mitskih modela tokom istorije i kulture, bez obzira da li je određeno društvo religiozno ili laičko. Uprkos procesu sekularizacije, današnja slika o svetu predstavlja takođe vrstu konstrukcije na osnovu mitskih obrazaca, kao što su borba između dobra i zla, mita o spasiocu, mita o izabranom narodu itd, što je uočljivo naročito u političkim diskursima. S druge strane, kao i tradicionalni mitovi, sekularizovane „istinite priče” su takođe podložne demitizaciji, kao na primer „mit o komunizmu”, koji je do nedavno predstavljao realnost, a ne mit. Drugi laički mitovi, kao što su racionalistički i pozitivistički mit 19. veka o evolucionizmu, ne samo što nisu nestali, već su danas uzeli maha, prilagodivši se pragmatizmu današnjeg liberalnog kapitalizma, koji se zapravo oslanja na marketinšku industriju koja propagira neprestanu evoluciju proizvoda. Te činjenice ukazuju na potrebu da se definicija mita reformuliše, naročito imajući u vidu odnos: mit–stvarnost, što ne predstavlja nužno odnos religiozno i laičko.

Кључне речи: odnos mit-stvarnost, religiozni i laički mit, sekularizacija, evolucionizam, globalizacija

Lidija Delić

Institut za kniževnost i umetnost, Beograd

Starac Milija – srpski Šekspir.

Preosmišljavanje tradicije i epskog koncepta sveta

Starac Milija je jedan od najboljih pevača Vuka Karadžića. Za njega se, početkom XIX veka – na Balkanu, koji tada ni puteve, ni struje, ni medije bilo koje vrste nema, i gde samo krstare vojske, hajduci i pljačkaši – znalo da osobito dobro zna pesmu o Strahinjiću banu i da je negde u okolini Kragujevca. Znalo se barem dvesta kilometara u krug (a sigurno i mnogo dalje) za Starca koji je pevač kakvog nema. Ispevao je Vuku samo četiri pesme, i sve su antologijske: „Banović Strahinju“, „Ženidbu Maksima Crnojevića“, „Sestru Leke kapetana“ i nešto manje poznatu pesmu iz hajdučkog ciklusa „Gavran haramša i Limo“, s takođe autentičnim pečatom pevača. Polemika oko značenja završnih stihova iz „Banović Strahinje“ – je li Strahinja ljubi poklonio ili oprostio – stara je više od jednog veka i vrlo je živa. Uprkos inerciji tradicionalnijih tumačenja da je ban ljubi oprostio (Bogdan Popović), čini se da je znatno osnovaniji stav da je reč o izrazito modernom, egzistencionalno izgobljenom junaku („strašna samoća među ljudima“, Vladan Nedić), koji epski svet prezire i odbacuje. Ostavljen od najbliže rodbine (Jugovići), i od žene (čija je sudbina takođe ambivalentno postavljena, u maniru najbolje antičke tragedije – s krivicom bez krivice), najbliži je svom bivšem sužnju, dervišu. Strahinja, međutim, u Milijinoj interpretaciji ljubu ne kažnjava – i to je presedan u pevanju o ženama nevernicama u usmenoj epici – jer i Strahinja ima svoj *hibris* ponosa i oholosti, naglašen u pesmi. I ostale pesme Starca Milije nose pečat izuzetne pesničke imaginacije i preosmišljavanja i preispitivanja tradicije.

Ključne reči: usmeni folklor, epska poezija, Starac Milija, junak, slika sveta

Camelia Dinu

Universitatea din București

Perspective feminine asupra îmbătrânirii la Ivo Andrić și Milan Kundera

O analiză comparativă

Prezenta lucrare compară modul în care două personaje feminine se raportează la semnele îmbătrânirii, pornind de la eseul culturologului rus Mihail Epstein, *K filosofii vozrasta. Fraktal'nost' jizni i periodiceskaia tablîta vozrastov* (Către o filosofie a vârstei. Dimensiunea fractalică a vieții și tabelul periodic al vârstelor, 2006). Nuvelele analizate sunt: *O femeie pe stânci* (1962) de Ivo Andrić și *Morții vârstnici să cedeze locul morților tineri* (1969) de Milan Kundera. Vom analiza atitudinea protagonistelor celor două nuvele față de propria vârstă: în ce măsură își percep vârsta ca pe un dat condiționat biologic și temporal și în ce măsură vârsta devine o opțiune subiectivă. Vom comenta și gradul de resemnare sau de revoltă a fiecărui personaj feminin față de bătrânețe și față de trecerea timpului și soluțiile găsite de fiecare femeie pentru a depăși criza de identitate a vârstei de mijloc.

Cuvinte-cheie: Ivo Andrić, Milan Kundera, feminitate, analiză psihologică, psihologia vârstei mijlocii, tema bătrâneții

Dragana Drobñjak, Snežana Gudurić

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

Неки мање познати романски трагови у Банату

Током 18. и 19. века у област Баната систематски су насељавани, у више таласа, између припадника других народа из аустроугарске царевине, и Французи, Италијани и Шпанци. Док су Италијани донели са собом уметност гајења свилене бубе и прераде свиле, као и вештине везане за производњу пиринча, Французи су већином били неписмени сељаци из Лорене и делом из Алзаса, који су бежали од ратова и глади која је у послератном периоду завладала у тим крајевима. Шпанци су у Банат дошли у највећем броју у једном налету, али како им клима није пријала, убрзо су се иселили у Беч и околину. Ови романски колонисти у деловима данашњег Баната, како у његовом српском, тако и у румунском делу сусрели су се у Банату са Србима и Румунима, али и са другим народима, који су се у претходном периоду већ били ту населили. Судар различитих језика и култура, вероисповести и историјског наслеђа, резултирао је потпуном асимилацијом, или пак репатријацијом једног броја колониста. Ми ћемо се у овом раду

бавити неким од тих трагова: топонимима, патронимима, као и неколиким лексемама из свакодневног живота, ослањајући се на претходна истраживања Милорада Арсенијевића из Србије и Симоне Гојку-Ћеалмоф (Simona Goicu-Sealmof) из Румуније.

Кључне речи: романистика, колонизација Баната, Французи, Италијани, Шпанци

Andreea Dunaeva

Universitatea din București

Contribuția lui V. K. Trediakovski la apariția ideilor iluministe în Rusia

V. K. Trediakovski, unul dintre cei mai importanți reprezentanți ai clasicismului, poet și reformator al prozodiei ruse, a avut o însemnată contribuție la apariția ideilor iluministe în Rusia. Studiind științele umaniste la Paris, Trediakovski încearcă să facă cunoscută în Rusia cultura franceză, traducând creațiile unor scriitori francezi. Traducerea romanului *Călătorie pe Insula Dragostei* de P. Tallemant a atras numeroase critici din partea clericilor reacționari din cauza caracterului ei mult prea laic, neobișnuit în literatura rusă din acea vreme. În introducerea la această traducere Trediakovski exprimă îndemnul de a se folosi în limba literară elemente din vorbirea cotidiană, colocvială. În cea mai importantă creație a sa, *Tilemahida* (1766), o traducere liberă, în versuri, a romanului în proză *Les Aventures de Télémaque* de scriitorul francez Fénelon, el a exprimat multe idei progresiste despre cum ar trebui să conducă statul un monarh absolutist, despre educația tineretului etc. Sunt exprimate aici o serie de considerente despre avantajele diferitelor forme de conducere a statului, precum și ideea că un monarh este dator să respecte legile, la fel ca oricare cetățean. Aceste idei au fost ulterior dezvoltate de alți scriitori, în special de către cel mai important reprezentant al iluminismului rus, A. N. Radișcev.

Cuvinte-cheie: Trediakovski, iluminism, *Tilemahida*, monarhie absolutistă, Radișcev

Francisco Javier Juez Gálvez

Facultad de Filología, Universidad Complutense de Madrid

Rani Lazarević u hispanskom svetu – datacija, izdanja, verzije

U istoriji srpsko-hispanskih književnih veza tokom 20. veka opus Laze K. Lazarevića (1851-1891) zauzima značajno mesto: knjiga Lazarevićevih pripovedaka naslovljena *El Patriarca* (Editorial Cervantes, Barcelona, s.a.) smatra se prvim književnim prevodom jednog srpskog dela u knjižnom obliku na španski jezik. Prevedeni izbor se sastoji od triju pripovedaka: *Školska ikona* („El Patriarca“), *Sve će to narod pozlatiti* („Por la Patria“) i *Prvi put s ocem na jutrenje* („La misa del alba“). Odabrao ih je i preveo češki profesor Rudolf Jan Slabi (1885-1957), koji je svojevremeno boravio u Španiji. Dosad se smatralo da se spomenuta knjiga objavila sredinom '20-ih (Lázaro 2013: 44 bel. 41) ili sredinom '30-ih godina (Mančić 2003: 80) dvadesetog veka, ali se na temelju tvrdih novinskih podataka može ustvrditi da je barselonska knjiga starija, te da je doživela bogatu hispanoameričku i špansku recepciju. Prevod istih pripovedaka se ponovo izdao u argentinskom časopisu „Caras y Caretas“ još '20-ih godina, kao i '30-ih u madridskom časopisu „Novelas y cuentos“. Dosada nije, međutim, bilo poznato da se još jedna Lazarevićeva pripovetka (*Na bunaru*) objavila u dva različita prevoda, u časopisima u Madridu (1930, „En la fuente“) i u Buenos Ajresu (1931, „Cerca de la fuente“).

Ključne reči: Srpsko-hispanske književne veze, književno prevođenje na španski, Laza K. Lazarević, traduktologija, srpski realizam

Polydoros Gkoranis

National and Kapodistrian University of Athens

Исидора Секулић - Јелена Димитријевић.

Имаголошки аспект Грка и рецепција ауторске перспективе

Имагологија као грана компаративне књижевности проучава „слике“ Другог, странца, досељеника, оног другачијег и његову културу. Имагологија проучава чак и слике „другог“, „туђе“ земље, њеног народа и културе, онако како су представљене у књижевним текстовима, као и утицај тих слика на рецепцију страних књижевних дела, књижевну критику и њену историју у општој књижевности. Две представнице постреалистичке прозе српске књижевности су Исидора Секулић (1877–1958), која наставља војвођанску традицију, и Јелена Димитријевић (1862–1945), која приказује

највише оријентални муслимански свет. Занимљиво је да Секулићева доноси слику Грка као досељеника, док Димитријевићева приповеда из властите перспективе емигранта. Овај рад усмерен је ка интертекстуалном приступу рецепцији ауторског циља у приказивању слике „Грка”, с једне стране у делу И. Секулић под насловом *Кроника паланачког гробља*, посебно приповетка *Паланка и њени последњи Грци*, а са друге стране, у делу Ј. Димитријевић под насловом *Писма из Солуна*, као и истицање конвергенција и дивергенција у начину приказивања ове слике.

Кључне речи: имагологија, компаративна књижевност, приповетка, рецепција текста, досељеник, емигрант

Mihaela Lidia Guleş

drd., Universitatea de Vest din Timișoara

Predrag Ristić – un om renașentist al secolului XX

Predrag Ristić, cunoscut și după porecla sa Isus Peja, a fost unul din cei mai de seamă „cărturari” ai secolului XX, atât din spațiul fostei Iugoslavii, cât și al Europei de Est și Central Europene. Este nepotul arhitectului Milan Tabaković, mama sa fiind fiica acestuia, tatăl său este din Salonic, un luptător anticomunist. Crește la Belgrad printre rușii intelectuali și regaliști, învață la școala germană, își susține doctoratul cu o temă care produce schimbări în teoria mulțimilor lui Georg Cantor. Este considerat întemeietorul școlii moderne de arhitectură a sârbilor. Este, de asemenea, preocupat de prezervarea patrimoniului cultural material și spiritual al acestui spațiu binecuvântat de istorie și de oamenii locului. Realizează un documentar legat de Lepinski Vir, cel mai vechi sit arheologic al acestui spațiu. Scrie chiar coloana sonoră a acestuia. Din toate aceste activități putem observa preocupările sale în diverse domenii, ceea ce îl face un om renașentist al vremurilor actuale, un fel de „Da Vinci” al secolului XX, păstrând însă proporțiile.

Cuvinte-cheie: arhitectură, artă, invenții, Iugoslavia, patrimoniu cultural, Tabaković

Marina Ilie

Universitatea din București

**Piatra – semnificații și codificări poetice
în creația lui Vasko Popa și Zbigniew Herbert**

Lucrarea explorează simbolismul și semnificația pietrei în opera poetului sârb Vasko Popa (1922-1991) și a contemporanului său polonez Zbigniew Herbert (1924-1998). Printr-o analiză comparativă este examinat modul în care cei doi autori recurg la imaginea *pietrei* în configurarea imaginarului poetic pentru a reflecta asupra unor teme universale legate de timp, existență și natura obiectelor. În poezia lui Vasko Popa, existența pură și esența nealterată a pietrei, supusă totuși acelorași forțe imprevizibile și inevitabile care guvernează universul, sunt remarcabil evidențiate în volumul de versuri „Câmpia neodihnei” (1956). La rândul său, în câteva poeme din volumele „Studiul obiectului” (1961) și „Domnul Cogito” (1974), Zbigniew Herbert accentuează ideea de perfecțiune, autonomie și demnitate inerentă pietrei neafectate de intervenția umană. Auto-identificarea eului cu piatra, liticul antropomorfizat, piatra ca alteritate ontică sau ca entitate auto-suficientă impregnată de sens sunt doar câteva dimensiuni ale evocării simbolice a pietrei, prin care cei doi poeți scrutează tainele ființei, timpului, eternității. Lucrarea propune nu doar o analiză a principiilor de compoziție, respectiv a similarităților și diferențelor de viziune, dar și o posibilă decriptare a sensurilor antrenate de imaginația artistică în jurul imaginii pietrei, la nivelul seriilor figurative unice pe care le oferă texte poetice reprezentative din literaturile sârbă și polonă.

Cuvinte-cheie: poezia secolului XX, figuri ale ambiguității, simbolistica pietrei, Vasko Popa, Zbigniew Herbert

Anca Irina Ionescu

Universitatea din București

Legiunile cehe din armata sârbă în Primul Război Mondial

La inițiativa viitorului președinte al Republicii Cehoslovace, Tomáš Garrigue Masaryk, și la îndemnul puterilor Antantei, pe teritoriul acestora au fost înființate unități de luptă formate din prizonieri de război, dezertori din armata austriacă și refugiați de naționalitate cehă și slovacă numite Legiunile cehoslovace. În Serbia, unitățile de voluntari cehi au luptat sub comanda generalului sârb Mihailo Živković.

Cuvinte-cheie: voluntari cehi, legiuni, Masaryk, prizonieri, Albania, „silovoljci”

Tatjana Jovanović

Saradnik, Filološko-umetnički fakultet, Kragujevac

Шта све чује глува баба?

У раду се истражују технике самоодређења и репрезентације које су конститутивне у производњи жениног гласа и њеног позиционирања у Симболичком контексту на корпусу од 16 прича из збирке *Невидљива жена и друге приче* (2020) Славенке Дракулић. Анализирају се стратегије детабуизације и раскидања завере ћутања, настале друштвеним консензусом о старости као непристојној и непожељној теми. Проблематизују се парадокси који прате старост: омнипотентни доживљај сопства и издаја тела/околине, фрагилност и тоталитарност, прихватање неминовног и немирење са њим. Класификују се трансгресибилне стратегије које жени у трећем добу омогућују приступ себи, сопственом телу, језику, жељи. Посебна пажња се посвећује анализи стратегија безбојности, прозирности, флуидности, непостојања, саморепресије и зазорности, као друштвено условљеним, али и свесно поунутарњеним праксама, чији је жељени исход – очувања достојанства. Методолошка платформа је психоаналитичка теорија постлакановских феминистичких теоретичарки и теоретичара родних студија.

Кључне речи: реч, тело, жена, иронија, невидљивост, непостојање

Marina Kolesar, Simona Popov

Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu

Gramatičke nedoumice: rumunski jezik kao strani za govornike srpskog jezika

Poslednjih decenija XX veka podučavanje/učenje RJS dobija jasnije konture, integrišući se u domen lingvistike u primeni. Usled značajnih političkih, ekonomskih i društvenih promena koje su se odigrale u Rumuniji, naročito sa prelaskom sa komunističkog režima na demokratiju, jezik, istorija i kultura Rumunije, poznate kao „ostrvo Latina u moru Slovena“ ulaze u žižu interesovanja. Samim tim učenje rumunskog jezika kao stranog ima mnogo prednosti, između ostalih i povezivanje (na poslovnom, ličnom, naučnom, turističkom i sl. nivou) sa društvom koje je u procesu potpune tranzicije, a koje nudi mnoštvo značajnih političkih, ekonomskih i kulturnih zanimljivosti, te i, dijahronijski gledano, uticaj istih na evropsku istoriju i kulturu. Važno je naglasiti da, danas, u svetu postoji preko sedamdeset centara u kojima se rumunski jezik predaje kao strani, a jedan od njih je i Grupa za rumunski jezik, književnost i kulturu na Filološkom fakultetu, Univerziteta u Beogradu. U radu ćemo sažeto prikazati šta sve može da predstavlja problem našim studentima, kojima je srpski jezik – maternji jezik, u toku učenja rumunskog jezika. Primeri će biti dati iz nastave jezika i prevođenja.

Ključne reči: rumunski kao strani, nastava, gramatika, traduktologija, nastava jezika i prevođenja

Ana Kozić

Institut za književnost i umetnost, Beograd

Еротолошка проучавања српске књижевности: дијакхронијски пресек

Рад пружа преглед најважнијих еротолошких проучавања српске књижевности – од осамдесетих година XX века до савремених еротолошких студија у XXI веку. Указаће се на значајнија еротолошка истраживања у српској науци о књижевности – у народним причама (Душан Иванић), грађанској поезији (Сава Дамјанов), у фолклористици (Јеленка Пандуревић, Лидија Делић, Зоја Карановић), у књижевности XVIII и XIX века (Драгана Вукићевић), у књижевности XX века – у делима Милоша Црњанског (Јелена Панић Мараш), Иве Андрића (Тихомир Брајовић), Борисава Станковића (Јована Николић), у

компаративном кључу у контексту словенских књижевности (Дејан Ајдачић), или у односу између еротике и жанра (Александар Петров). Посебна пажња у раду биће посвећена и издвајању особености еротолошког приступа књижевном тексту, уз објашњење најчешћих еротолошких термина. Поред указивања на значај појединачних студија, рад настоји да укаже на континуитет еротолошких истраживања у српској науци о књижевности, као и на доприносе у интерпретацији и валоризацији књижевног текста, који произлазе из еротолошког читања.

Кључне речи: еротологија, српска књижевност, теорија књижевности, интерпретација, еротика vs. жанр

Georgia Mara Lixandru

dr., Universitatea din București

Online Brand Revitalization as a Trend in Post-Communist Countries

Case Study: Serbia

The following paper aims to look into how old Serbian companies have been revitalized in the online environment. Taking into account that Serbian brands flourished on a contradictory background, rooted in the traditional business credo, which focuses on the interests of investors while ignoring the concerns of other stakeholders including as consumers, employees, and the community (Pecujlija, et al., 2016, p. 258), their resilience relied on some brand revitalization traits. As Kontic et al. (2012) identified that the characteristics of effective recovery methods are frequently extrapolated from the steps done in high-profile successes: rapid and vigorous decision-making, drastic cost cuts, and divestitures. Brand revitalization adds "a rejuvenation of the entirety of the brand's overall graphic design" (Kolbl et al., 2015, p. 5). The research promotes new approaches of understanding how brand revitalization develops in the digital realm by structurally evaluating the websites and social media profiles of three old Serbian brands (Bambi, Štark, Rubin).

Key words: brand revitalization, online communication, Serbian brands, brand revival, product patriotism

Goran Maksimović

Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu

**Актуелна интересовања за студирање српског језика и књижевности
на Универзитету у Нишу**

У реферату је представљено актуелно интересовање средњошколаца за студирање српског језика и књижевности на Филозофском факултету Универзитету у Нишу. Указано је на покретање и концепцију студијског програма српског језика и књижевности у школској 1987/88. години, тада под именом српскохрватског језика и југословенских књижевности, као и на почетна интересовања средњошколаца за упис на овај студијски програм. Приказане су касније програмске трансформације тог студијског програма у три и по деценије постојања, као и промјене степена интересовања кандидата за упис. Посебно је у завршном дијелу реферата указано и на претпостављене разлоге за пад интересовања средњошколаца за упис на студије српске филологије на Универзитету у Нишу: (1) Проблем са проналажењем посла; (2) Неадекватне зараде; (3) Немогућност да са дипломама србистике пронађу посао у иностранству; (4) Комплексност и тежина студијског програма.

Кључне речи: Српска филологија, Српски језик и књижевност, Србистика, Филозофски факултет Ниш, Универзитет у Нишу

Snežana Milosavljević-Milić

Filozofski Fakultet, Univerzitet u Nišu

Реторика групног лика у роману „Очеви и оци” Слободана Селенића

За разлику од традиције проучавања индивидуалних књижевних јунака, групни ликови тек од недавно привлаче пажњу истраживача, пре свега у радовима Ј. Марголина (1990, 2000) и А. Палмера (2004, 2010). У имплицитном виду групни лик је природни рецепцијски учинак читљивости јунака кроз процесе категоризације (*toto pro pars*) или типизације (*pars pro toto*). У раду се из когнитивноаратолошке перспективе анализирају реторички аспекти групног лика у роману *Очеви и оци* Слободана Селенића, односно,

његов метонимијски/синегдохични потенцијал који се потврђује у хомогенизацији колективног портрета. Показује се да из интерналистичке перспективе троје наратора групни ликови нису неутрални, нити лишени имаголошких, идеолошких и етичких импликација, као ни емоционалне обојености. Индикативна су честа антономастичка и перифрастичка именована изразите експресивности, од афирмације и идеализације, до ироније и аутоироније, критике или аутокритике. Стилогену динамику групног лика откривају различити фигуративни начини изражавања, лексика и фразеологизми, коментаторски дискурс. Реторика групног лика, сублимирана у трагичком патосу сведочанства о „времену синова без очева и мајки, времену очева без настављача“, врхуни у завршном делу романа који представља својеврсни драмски климакс приче.

Кључне речи: Слободан Селенић, *Очеви и оци*, групни лик, реторика, стилогена динамика

Nenad Milošević

Pisac, Srpsko književno društvo, Beograd

Поетичке промене у новијој српској поезији од 2009. до 2024. године

Године 2009. у издању VBZ-а из Загребa изашла је из штампе Антологија новијег српског песништва, *Iz muzeja šumova*, која је имала запажен пријем у региону и постала једно од референтних дела у проучавању српске савремене поезије. Антологијом су обухваћени песници рођени између 1959. и 1980. године. Амбиција аутора била је да стави акценат на српске песнике, песникиње и њихове поетике, који су услед сукоба у региону и немогућности комуникације међу припадницима некада јединствене југословенске културе током деведесетих година XX века и у првим годинама XXI века остале скривене или мање познате у региону, али и ван њега. Наш рад такође сагледава рецепцију поезије савремених аутора у односу на већ афирмисане песнике *Iz muzeja šumova*.

Кључне речи: антологија, компаративни приступ, промена поетика и парадигми, нови и најновији песници у српској поезији

Octavia Nedelcu

Universitatea din București

Filologia sârbo(croată) de ieri și de azi

Filologia slavă, în diversele sale ipostaze instituționale, are o îndelungată tradiție la Universitatea din București, de la prima prelegere a marelui slavist Ioan Bogdan din 1891, privind însemnătatea studiilor slave pentru cultura română, până la Reforma Învățământului Superior, când se înființează primele lectorate de limbi slave. În rândul acestora se afla și lectoratul de limba sârbă, condus de Bogoljub Pisarov, începând din anul universitar 1949-1950, an de referință pentru sârbistica din România. În configurarea actuală, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, una din cele mai mari și importante instituții de învățământ superior ale Universității din București, cu o bogată tradiție în predarea limbilor și literaturilor străine, este unica din țară unde se studiază zece limbi slave (bulgară, cehă, croată, macedoneană, polonă, rusă, sârbă, slovenă, slovacă, ucraineană). În cele trei sferturi de veac de existență a Filologiei sârbo(croate) și de predare neîntreruptă a limbii și literaturii sârbe la Universitatea din București, au absolvit peste 275 de specialiști, peste 40 de generații care și-au desfășurat activitatea cu succes în instituții de învățământ superior, de cercetare științifică, în învățământul preuniversitar, în diplomație, cultură, presă, radio, televiziune, etc. Lucrarea se dorește a fi o „radiografiere” diacronică și sincronică a secției de sârbistică de-a lungul a 75 de ani de activitate neîntreruptă la Universitatea din București.

Cuvinte-cheie: sârbistică, filologie slavă, istoric, învățământ superior, diacronie, sincronie

Marija Nenadić Žurka

Institutul de Istorie și Teorie Literară „George Călinescu”, București

Превод Еминескуовог спева „Luceafărul” на српски језик.

Проблеми, решења, варијанте

Бројне студије и истраживања, као и сама теорија и техника превођења, баве се проблемима који се јављају приликом превођења, нарочито кад је реч о књижевном превођењу. Једно од основних питања је да ли и колико слободе може имати преводац приликом превода, а посебно место у овој тематици заузима управо превођење поезије,

као један од најтежих и најпроблематичнијих облика књижевности за превођење. Рад има за циљ да представи и упореди проблеме са којима су се преводиоци Еминескуовог свепа „Luceafărul” суочавали, као и решења која су понудили у својим преводима на српском језику. Компаративним представљањем и анализом превода које потписују Танасије Јованов, Раду Флора, Адам Пуслојић, Милан Ненадић и Илеана Урсу итд., намера рада је да првенствено покаже да не постоји једно, универзално решење када је реч о превођењу поезије.

Кључне речи: проблеми у превођењу, Mihai Eminescu, *Luceafărul*, варијанте, српски језик, румунски језик

Sorin Paliga

Universitatea din București

„Iugoslavism” vs. „cehoslovachism” - între filosofia politică și realitatea istoriei

Iugoslavismul a reprezentat o puternică realitate politică, socială, lingvistică și filosofică a secolului XX. Deși termenul apare la finalul anilor '20, prin schimbarea denumirii oficiale a Regatului sârbilor, croaților și slovenilor, care nu acoperea realitatea culturală și etnică a arealului, Iugoslavia se leagă de personalitatea lui Josip Broz, supranumit Tito. Nu mult diferit a fost cehoslovachismul, denumire legată de covârșitoarea personalitate a primului președinte cehoslovac Tomáš Garrigue Masaryk. Realitatea politică de după 1989 a arătat că nicio federație comunistă nu a putut rezista impactului cu momentul istoric respectiv. Este o observație lansată de ziaristii săptămânalului ceh „Respekt” în perioada dezmembrării Cehoslovaciei – oficial, la 1 ianuarie 1993, dar precedată de numeroase întâlniri care au avut scopul unei „despărțiți amiabile”. Acest lucru s-a și realizat, cu observația că azi, probabil, relațiile dintre cehi și slovaci sunt cele mai bune și mai normale din istoria ultimelor secole. Există o anume „analiză zvonistică” susținând că ar fi fost posibilă și menținerea federației iugoslave și a federației cehoslovace, *post eventum* și menținerea Uniunii Sovietice, care a devenit port stindard al ultimilor ani. Analiza factuală nu confirmă însă acest lucru. Încă de la începutul anilor '70, Tito – încă foarte activ ca politician – anticipa că, după moartea sa, Iugoslavia se va dezmembra. Din acest

motiv, a pregătit o nouă constituție care, în mod normal, ar fi permis dezmembrarea Iugoslaviei tot în mod amiabil. Și totuși, istoria a fost altfel.

Cuvinte-cheie: iugoslavism, cehoslovachism, Tito, Masaryk, federație

Gordana Nicoleta Peici

dr., Universitatea de Vest din Timișoara

Inefabilul feminin în povestirile lui Ivo Andrić

Transpunerea într-o formă originală a evenimentelor istorice în opere literare de mare valoare reprezintă una dintre menirile unui scriitor, după cum sublinia Ivo Andrić în discursul său de la decernarea Premiului Nobel pentru literatură din 1961. Creațiile acestui autor consacrat continuă să fie traduse și reeditate. *Povestiri despre femei*, cea mai recentă traducere a lui Andrić (2023), evocă vremurile apuse ale dominației otomane și ale ocupației austriece din Bosnia ca fundal pentru ilustrarea trăirilor interioare ale personajelor feminine. Plecând de la portretizarea femeilor prezente în cele cinci povestiri, lucrarea propusă analizează factorii declanșatori ai degradării acestor personaje. Relațiile ierarhice din cadrul familiei sau al comunității, alimentate de fenomenele socioculturale, plasează personajul feminin în ipostaze diferite: curtezană, mamă, noră, soacră, fiică, soție, servitoare sau expresie a creativității artistice. Supunerea, izolarea, frica, însingurarea, obișnuința, frământarea, remușcarea, credința, condamnarea, incertitudinea identității, abandonul, batjocorirea și înstrăinarea fac parte din destinul femeii zugrăvite de Ivo Andrić. O singură povestire din cele cuprinse în volum face excepție de la această configurație datorită straielor metaforice îmbrăcate de imaginea femeii: *Jelena, femeia care nu există*. Într-o lume guvernată de bărbați sau delegați ai imperiilor ocupante, femeia își asigură supraviețuirea fie prin actul povestirii, fie prin cel al rugăciunii.

Cuvinte-cheie: context sociopolitic, povestire, femei, supunere, metaforă a inspirației artistice

Teodora Popovici

drd., Universitatea din București

Vlad the Impaler of Wallachia in the Historical Works of Count Đorđe Branković

The aim of this paper is to explore the portrayal of voivode Vlad III of Wallachia (1448, 1456-1462, 1476) in the historical works of count Đorđe Branković (1645- 1711). Branković's historical writings consist of two universal chronicles, written in Romanian and Serbian (slavenosrpski jezik) at the end of the seventeenth century and the beginning of the eighteenth century. The present paper will examine the position of the Wallachian voivode in Branković's works and the link between his depiction and the chronicler's anti-Ottoman agenda. While the Romanian Chronicle gives a brief account of Vlad's victory against Mehmed II in 1462, the Serbian Chronicle contains a more extensive narrative, focusing on Vlad's conflicts with the Ottomans and his relationship with King Matthias I of Hungary. Both accounts draw upon Hungarian and Polish sources, in particular Antonio Bonfini and Martin Kromer.

Key words: Early Modern historiography, universal chronicle, slavenosrpski jezik, Đorđe Branković, Vlad III the Impaler

Cătălina Puiu

Universitatea din București

Motive biblice în opera lui Iordan Iovkov.

Simbolistica cifrei 3 în povestirea „Bojura”

Povestire inițiativă, *Bojura* tratează în subtextul său o temă simbolică – regăsirea identitară într-o existență paralelă și compensatorie. În opera lui Iovkov, între dragoste și moarte există multiple conexiuni. Moartea este doar o fațetă a iubirii, o continuare a acestei dimensiuni, nu de puține ori cu un conținut profund. Aflată la limita dintre realitate și imaginar, consacrată timpului care se oprește și efemerității ființei umane, narațiunea are ca scop recuperarea cu orice preț, chiar și al gestului suprem, a identității visate. Iar lunecarea dinspre prezent spre trecut și invers, dincolo de „atunci” și „acum”, stă în permanență sub semnul miraculosului iovkovician.

Cuvinte-cheie: Iordan Iovkov, literatura bulgară, interbelică, *Bojura*, motive biblice, simbolistica cifrei 3

Dușița Ristin

Universitatea din București

Editarea de texte și documente vechi și consolidarea colaborării academice românești și sârbești în secolul al XIX-lea

Comunicarea noastră se va opri la prezentarea unor aspecte din sfera interferențelor culturale și științifice româno-sârbe, cu precădere a acelor din domeniul istoriografiei și filologiei prin editarea de texte și documente vechi, cu evidențierea efortului de sincronizare, modernizare și de înscriere a valorilor proprii într-un perimetru axiologic mai larg, prin strădania, creația și colaborarea unor oameni de cultură și cercetători precum B. P. Hasdeu și Stojan Novaković. Istoria și tradiția instituțiilor culturale academice din spațiul românesc și sârbesc este strâns legată de activitatea și contribuția acestora în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Este vorba despre perioada modernă în care perspectiva națională, acel „principiu al naționalităților sau emanciparea filozofică și politică a popoarelor întregi”, considerate ca unități individuale prin limbă, prin obiceiuri, tradiții și prin tendințe, reprezintă „ideea cea mare a secolului”. Prețuirea reciprocă și aprecierile celor doi mari învățați referitoare la relațiile istorice, politice și culturale româno-sârbe care se regăsesc în aceste texte sunt mărturiile ale modului prin care se realizează și transferul valorilor artistice de la un popor la altul la un nivel mai înalt, academic, și se consolidează această alianță culturală, formată treptat în spațiul comun balcano-dunărean, pe parcursul mai multor secole de existență istorică.

Cuvinte-cheie: relații culturale româno-sârbe, manuscrise vechi, B. P. Hasdeu, St. Novaković, societăți științifice academice

Vida Rus

Poemul „Hasanaginica” copiat de Alberto Fortis – comparație cu textul lui Vuk Stefanović Karadžić

Celebrul poem *Hasanaginica* a atras atenția publicului cultural european asupra poeziei populare sud-slave și a literaturii populare în general. În istoria literară a Europei, descoperirea valorilor poeziei populare este unul dintre aspectele proeminente ale romantismului timpuriu. Ea este adesea preferată poeziei artistice în numele unui ideal de simplitate a formei și a conținutului și este căutată mai ales în tradițiile orale străvechi sau în poezia Evului Mediu, care a văzut nașterea aproape tuturor literaturilor naționale. Legiuitorul autentic al descoperirii poeziei populare a fost, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, Johann G. Herder, care a găsit în ea cea mai deplină întruchipare a sufletului unui popor, iar în cartea sa *Fragmente* el încurajează colectarea ei nu numai în Germania, ci și „unter Scyten und Slaven, Wenden und Bohmen, Russen, Schweden und Polen”. Italianul Giorgio Matei, unul dintre membrii primei Academii de Limbi Slave înființate la Roma în 1718, a adunat o serie de cântece sârbești (24 de poezii), precedând cu un secol lucrarea monumentală a lui Vuk Stefanović Karadžić, care, sub influența ideologiei romantice pe care i-a transmis-o filologul sloven Jernej Kopitar, a fost acela care a oferit Europei literare informații pe larg documentate despre poezia populară sârbă și croată. În 1814, a publicat la Viena *Mala prostonarodna slaveno-srpska pjesmarica*, iar în anii 1823-1833 au apărut cele patru volume de poezii populare sârbești și croate pe care le-a cules, în total, șase volume (1841-1866). V. S. Karadžić a intervenit în textul poemului transcris de Fortis, *Hasanaginica*, după regulile limbii sârbești stabilite de el. Nu se știe cum Alberto Fortis (1741-1803) a ajuns în posesia textului baladei *Hasanaginica*, pe care a publicat-o în original și în traducerea italiană în jurnalul său de călătorie *Viaggio în Dalmazia* (Călătoria în Dalmația) (Mleci/Veneția, 1774). Niciuna dintre tezele propuse de cercetători nu a fost confirmată.

Cuvinte-cheie: *Hasanaginica*, poezie populară, Alberto Fortis, V. S. Karadžić, analiză comparativă

Marija Sloboda

Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu

Лист „Јужна пчела” (1851/52) – контекст, историјат, значај

Предмет рада представља лист „Јужна пчела”, који је излазио од 3. октобра 1851. до 19. априла 1852. године – с почетка у Темишвару, а потом у Новом Саду. Указаће се на: 1. контекст издавања публикације (оснивање, динамика излажења, забрана), 2. историјат листа (кроз призму тадашњих културно-материјалних прилика: штампарије и делатност браће Милорада и Данила Медаковића) и 3. значај за књижевноисторијска проучавања. Посебна пажња биће посвећена „Књижевном додатку Јужне пчеле: листу за науку, забаву и шалу”, који је излазио 1852. године (15 бројева). У њему су објављиване полемике о језику и ортографији, грађа из историје Срба у Угарској, песме, шале, досетке и други забавни прилози. Међу именима сарадника налазе се нека од истакнутих имена тога доба: Јован Стерија Поповић, Милош Светић, Ђура Даничић, Богобој Атанацковић, Никола Боројевић, Ђорђе Рајковић, Јован Сундечић и друга. За лист „Јужна пчела” везују се и песнички почeci Јована Јовановића Змаја. Будући да публикација представља библиотечки раритет (у српским националним оквирима), указаће се на значај дигитализације (која је изостала за поједине бројеве) и покренуће се питање о примерцима темишварских бројева овога листа.

Кључне речи: „Јужна пчела”, књижевни додаток, 1851-1852, Милорад Медаковић, Темишвар, Нови Сад

Nataša Stanković Šošo

Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu

Компаративно тумачење лирских песама

„Предео на месечини” Раду Флоре, „Село” Јована Дучића и „Месечина” Пола Верлена у савременој настави

У раду се сагледавају доминантне књижевноуметничке вредности лирских песама *Предео на месечини* Раду Флоре, *Село* Јована Дучића и *Месечина* Пола

Верлена и указује на специфичности компаративног приступа током њихове наставне интерпретације у савременој настави. Закључује се да дескриптивна поезија има значајну улогу у стицању читалачких компетенција ученика, као и у неговању корелативног приступа у настави књижевности, кроз обавезни и изборни корпус значајних литерарних, сликарских, филмских и музичких остварења.

Кључне речи: Раду Флора, Јован Дучић, Пол Верлен, дескриптивна поезија, компаративни приступ, динамика интерпретације лирске песме, наставне корелације, савремена настава

Iulia Stăcescu Tarcea

drd., Universitatea din București

Anacronisme ale mentalului colectiv în opera Dubravkăi Ugrešić

Constituirea Iugoslaviei, înțelegând monarhia și apoi versiunea socialistă reprezintă studiul de caz cel mai apropiat înțelegerii chintesențiale a ontologiei Balcanilor, diacronic privită prin dezvoltările tripticului hermeneutic: cartografierile cognitive, metamorfozele identitare și dialectica alteritară reflectată prin lentilele literar-culturale postmoderne. Posibilitățile de înțelegere și apropiere a terminologiei și mișcărilor privite în cheie comparativ-sincronică, după cum vom descoperi în lucrarea de față, fie subsumează, fie desprind axiologic discursul de realitate, pentru a cuprinde ulterior: experimentalul (mișcări de avangardă), avangarda propriu-zisă (istorică și literară), neosimbolismul și neoexpresionismul, faze și practici ideologice și literare care încadrează, negociază, studiază fidel metamorfozele, sciziunile, interpelările socio-politice și culturale ale spațiului imaginar balcanic privit aici doar inițial ca punct de plecare în analiza interdisciplinară a dialogului/monologului destrămării monolitului iugoslav.

Cuvinte-cheie: Iugoslavia, diacronie, sincronie, identitar, spațiu imaginar

Ivana Stojanović

Akademija strukovnih studija, Beograd

Мотив виленог (виловског) коња у репрезентативним примерима српске, румунске и немачке народне бајке (компаративни приступ)

Посебна пажња у раду посвећена је специфичном митском бићу „коњу вила“ или „виловитом“ (виленом, виловском/вилиномском) коњу, који обично има способност „говора“. Најчешће је „крилат“ као птица, вила, или змај, те поприма „змајевите“ особине у одабраним српским бајкама (*Златна јабука и девет пауница*, Вук 4; *Ђело*, Вук, Додатак 2), или је „чаробан“ и „наздраван“ („видовит“) у појединим румунским (*Dafir, Afir i carevna Kiralina; Peana Sinziana*, и др.), односно, „чудесан“, „фантастичан“ (нем.: „Zauberperden“) у одабраним немачким народним бајкама (Grimm КНМ 126: *Ferdinand getreu und Ferdinand ungetreu*; КНМ 136: *Der Eisenhans*). Компаративно се сагледавају доминантни атрибути и функције, сличности, разлике и особености, те манифестације и функције крилатог „виленог“ коња у структури европске народне бајке, приказаним на упоредним примерима мотива коња у оквиру српске, румунске и немачке народне бајке. Стога се тежиште истраживања у раду посебно односи на приказивање одређених примера репрезентативних бајки у збиркама различитих сакупљача, с посебним освртом на поређење издвојених аспеката мотива коња, уз примену компаративне и контрастивне анализе у еквивалентним српским, румунским и немачким народним бајкама.

Кључне речи: митска бића, мотиви коња, „коњи вила“/„вилени коњи“, репрезентативне српске, румунске и немачке збирке народних бајки, компаративни приступ

Stevka Šmitran

Università degli Studi di Teramo

Simetrija gradova Miloša Crnjanskog

Svi gradovi iz biografije Miloša Crnjanskog, od Temišvara, Већа, Firenze, Pariza, Berlina, Rima, Madrida, Londona, do Beograda, inspirisali su ga na svoj način i dio su njegove raznovrsne poetike. U pomenutim gradovima pisac je boravio, radio i napisao svoja dela ogromne umetničke vrednosti. U njima je nastajala njegova sumatraistička ideja o povezanosti

svęga na svijetu koja će kasnije prerasti u avangardni pravac u knjiŹevnosti. Crnjanski je jedan od najznačajnijih primjera u svjetskoj literaturi gdje biografija pisca postaje i tema umjetničkog djela, bilo da govori o djetinjstvu, ljubavi, sjećanju, istoriji ili politici.

Ključne reči: Miloš Crnjanski, gradovi, sumatraizam, poetika, biografija

Ruxandra Tudor

drd., Universitatea din București

Evoluția identității naționale sârbe prin prisma concursului muzical

Eurovision: analiza mesajelor sociale și culturale

Această lucrare cercetează procesul prin care Serbia își promovează identitatea națională prin intermediul participării sale la Eurovision. Prin analiza pieselor prezentate în cadrul acestui concurs, se explorează modul în care Serbia transmite mesaje sociale și culturale diverse, oferind astfel o perspectivă asupra evoluției identității sârbe în contextul european. De la Marija Šerifović, prima câștigătoare a Serbiei (Helsinki 2007), până la Teya Dora, reprezentanta din acest an (Malmö, Suedia), Serbia a exploatat o diversitate de stiluri muzicale, concepte și teme, menținând totodată autenticitatea sa în centrul atenției. Eurovisionul a devenit un instrument crucial prin care Serbia își exprimă valorile, tradițiile și preocupările sociale. Prin includerea instrumentelor și dansurilor tradiționale, a costumelor și a simbolurilor naționale în performanțele sale, Serbia continuă să evidențieze cultura bogată a țării. Prin urmare, lucrarea analizează integrarea elementelor culturale și tradiționale sârbești și modul în care acestea influențează percepția și imaginea Serbiei în Europa. De asemenea, se examinează mesajele sociale transmise de Serbia prin piesele sale, cum ar fi cele împotriva violenței domestice, a standardelor de frumusețe exagerate și cele care promovează idealurile feminine și sănătatea mentală. Concluzionând, această lucrare subliniază rolul important al Eurovisionului în consolidarea și promovarea identității naționale sârbe în peisajul cultural european contemporan, evidențiind Serbia ca un model de diversitate culturală și socială în Europa.

Cuvinte-cheie: cultură sârbă, influențe tradiționale, muzică, Eurovision, impact social

Bianca Voinea

drd., Universitatea din București

Umorul - necesitatea în depășirea dificultăților din narațiunile lui Saša Stanišić

Tehnica narativă a lui Saša Stanišić îmbină într-un mod original umorul și trauma, oferind o explorare profundă a rezilienței umane și a complexităților amintirilor. Lucrările sale, cel mai adesea semi-autobiografice, reflectă experiențele sale ca refugiat al războiului bosniac, amestecând umorul negru cu descrieri emoționante ale strămutării și pierderii. Stanišić folosește umorul nu doar ca un mecanism de a face față cotidianului, ci și ca o strategie narativă care subliniază absurditățile și contradicțiile inerente experiențelor traumatiche. Această juxtapunere servește la umanizarea personajelor sale, făcându-le suferința mai suportabilă și rezistența mai impresionantă. Umorul în povestirile lui Stanišić apare adesea sub formă de ironie, satiră și observații fanteziste, care, deși stârnesc zâmbete și râsul, provoacă simultan o stare de reflecție asupra cicatricilor psihologice profunde lăsate de conflict și migrație. Prin îmbinarea umorului cu trauma, Stanišić creează o narațiune bogată și stratificată care surprinde capacitatea spiritului uman și puterea durabilă a povestirii în fața adversității.

Cuvinte-cheie: umor, traumă, conflict, migrație, tehnici narative

Dragana Vukićević

Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu

Сензационалистичка поетика: трачеви и новински чланци

У раду се сагледавају одлике сензационалистичке поетике кроз микрожанрове (трач, новински чланак) инкорпорирани у књижевни текст. Анализира се форма и механизми деловања као и садејство микро и макрооблика. Посебна пажња биће посвећена тумачењу трача у роману *Поп Тура и поп Спира* и типским фигурама (алапаче, каћиперке, аброноше). Фрау Габријела биће анализирана као парадигматски тип оваквих

јунакиња. Други тип илустративних текстова препознат је у новинским чланцима или сензационалистичким најавама (Сремац, Ранковић). Елементи сензационалистичке поетике (специфична фигуративност језика у којем доминирају хипербола, контраст, елиптичан исказ и ексклимативан тон) довешће се у везу и са истраживањима језика карактеристичног за савремене типове комуникације – за наслове кликбејтова (clickbait). У раду ће посебан акценат бити стављен на преносивост порука и њихову семантичку двозначност (привидну поруку, маску).

Кључне речи: сензационализам, поетика, трач, новински чланак, књижевност

Међународна конференција
75 - ГОДИШЊИЦА СРПСКЕ ФИЛОЛОГИЈЕ

27-28. септембар 2024. године

Факултет за стране језике и књижевности

Универзитет у Букурешту

Pitar Moş, 7-13, Bucureşti

Организациони одбор

проф. др Аксинија Красовски

проф. др Октавија Неделку

доц. др Анка Марија Беркару

доц. др Руксандра Ламбру

доц. др Душица Ристин

доц. др Лидија Чолевић

др Ђорђија Мара Ликсандру

дрд Бјанка Војнеа

дрд Јулија Стаческу Гарђеа

дрд Руксандра Тудор

Научни одбор

проф. др Марина Пуја Бадеску

Универзитет у Новом Саду

проф. др Мирјана Бојанић Ћирковић

Универзитет у Нишу

проф. др Драгана Вукићевић

Универзитет у Београду

проф. др Снежана Гудурић

Универзитет у Новом Саду

проф. др Мариана Дан

Универзитет у Београду

проф. др Барбара Ломађистро

Универзитет у Барију

проф. др Горан Максимовић

Универзитет у Нишу

проф. др Роберто Мерло

Универзитет у Торину

проф. др Михај Радан

Западни универзитет у Темишвару